

Pää kylmänä, sydän lämpimänä

Talous ja utopia
Sixten Korkman,
Docendo, 2012, 278 s.

Kustaa Hulkko
Toimittaja
Suomen Kuvalehti

Sixten Korkman on tämän julkaisun lukijoille tuttu kirjoittaja. Hän debytoi *Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa* sähköisen arkiston mukaan jo vuonna 1976, samana vuonna, jona hän julkaisi ensimmäisen suurelle yleisölle tarkoitetun talouspoliittisen puheenvuoronsa. Se oli Jukka Pekkarisen kanssa kirjoitettu ”Vilka är motiven för dagens strama politik?” (Hufvudstadsbladet 2.12.1976). Siinä kirjoittajat arvoskelivat varsin kärkevästi Suomen Pankin silloisen pääjohtajan Mauno Koiviston tiukkaa rahapolitiikkaa. Siitä lähtien Korkman on osallistunut aktiivisesti suomalaiseen talouskeskusteluun.

Moni ahkerakin työmies löysää vähän tahtiaan myötä, mutta Korkman näyttää olevan poikkeus. Parin viime vuoden aikana hän osallistui muun muassa kirjan ”Nordics in Global Crisis” (ETLA 2010) kirjoittamiseen ja laati raportit ”Onko EMUlla tulevaisuutta (EVA 2010), ”Onko hyvinvointivaltiolla tulevaisuutta (EVA 2011) ja ”EMU on eksyksissä” (EVA 2011). Kaikki tämä siis ETLAn toimitusjohtajan työn ohessa. Nyt Korkman toimii Aaltoyliopiston *Professor of Practice* -tehtävässä.

Mainitut tekstit on tarkoitettu lähinnä ekonomistin vakioyleisölle, toisille asiantuntijoille tai muille taloustiedon suurkuluttajille, mutta nyt on käsillä toisenlainen teksti. ”Talous ja utopia” on nimittäin pedagoginen yleisesitys kansantaloudesta ja talouspolitiikasta. Korkman kertoo kirjoittaneensa sen silmällä pitäen pian lukioon menevää Elsa-tyttöä, jonka isoisä hän on. Elsa on Korkmanin mukaan kiinnostunut yhteiskunnasta ja sitä parantavasta politiikasta.

Yhtä hyvin kohderyhmäksi voidaan ajatella jokainen suomalainen, joka haluaa ymmärtää paremmin taloutta ja politiikkaa. Journalistina kuvittelen, että Korkmanilla on saattanut olla mielessään myös minun edustamani ammattikunta, jonka tietoihin ja osaamiseen hänellä on hyvä tuntuma.

Tämä arvio on positiivinen, sillä sen kohteena on sisällöllisesti hyvä kirja. ”Talous ja utopia” on käsitteellisesti selkeä ja tarkka mutta samalla ei-tekninen ja helppolukuinen teos, Pihtiputaan mummulle sopivaa tavaraa. Siinä ei ole esimerkiksi yhtään yhtälöä. Korkman on oppinut henkilö. Kirjan argumentaatio on toki lähinnä taloustieteellistä, mutta tarvittaessa te-

kijä ammentaa aineksia myös filosofiasta, valtio-opista tai sosiologiasta.

Kirja kattaa erittäin laajasti suomalaisen yhteiskunnan ja globaalin yhteisön taloudellista problematiikkaa. Se alkaa utopian käsitteen ja taloustieteen suhteen erittelyllä ja siirtyy arvoihin ja instituutioihin, hyvän yhteiskunnan elementteihin. Sitten Korkman käsittelee valtion ja markkinoiden suhdetta ja pohtii yövärtijavaltiota ja hyvinvointivaltiota. Makrotalouden suhdanteiden, suhdannepolitiikan ja rahapolitiikan perusesittelyn jälkeen hän arvioi Suomessa harjoitettua finanssipolitiikkaa.

Globalisaatiolle on omistettu oma lukunsa, jossa hän toteaa globaalien markkinoiden ja paikallisen politiikan olevan ristiriidassa keskenään. Talouskasvun merkitystä pohdittuaan hän analysoi hyvinvointivaltion tavoitteita, saavutuksia ja ongelmia, Baumolin tautia, Wagnerin lakia ja kestävyysvajetta.

Korkman käy läpi Euroopan unionin historiallisen taustan ja instituutiot ja mainitsee yhtä hyvin EU:n ansiot kuin sen ongelmatkin, kuten demokratiavajeen. Hän kuvaa ja selittää euroalueen velkakriisin historian ja kysyy, onko eurolla tulevaisuutta. Hän palaa kotimaahan ja pohtii, onko Suomi hyvä maa ja kestäväkö pohjoismainen malli, kunnes lähtee ekskursiolle talouspolitiikan oppiriitoihin ja taloustieteen kriisiin, joka alkoi finanssikriisin myötä. Käytyään monipuolisesti läpi ympäröivän maailman epätäydellisyyttä hän päätyy lohdulliseen johtopäätökseen, jonka mukaan parempi yhteiskunta on kuitenkin mahdollinen, jos demokratia toimii hyvin.

Miksi kirjan nimi on ”Talous ja utopia”. Miksi Korkman käyttää 11 sivua utopioiden ja utooppisten hankkeiden käsittelyyn?

Peruste on pedagoginen. Utopiat tai niiden sukua olevat haavekuvat myyvät hyvin. Demo-

kratian toimivuus kuitenkin edellyttää sitä, että kansalaiset tunnustavat ja hylkäävät epärealistiset fantasiat, jotka unohtavat niukkuuden. Korkmanin mukaan taloustiede on vastamyrkkyä yhteiskunnallisille pilvilinnoille, tietämättömyydelle ja eturyhmien itsekkäälle lobbaukselle. Se opettaa tekemään rationaalisia valintoja, joiden avulla tarpeet voidaan tyydyttää niukkuudesta huolimatta.

Korkman korostaa, että talouskasvua ja globalisaatiota ei pidä demonisoida. Kasvu on yhdistettävissä järkevään ympäristöpolitiikkaan, ja globalisaation vaikutukset ovat pääosin myönteisiä. Kasvusta voidaan kyllä luopua, mutta silloin nykyistä elintasoja ja hyvinvointivaltiota ei voi ylläpitää. ”Downshiftaamisen” eli elämän leppoistamisen suositelijoille Korkman muistuttaa, että jos me kaikki haluamme tehdä vähemmän työtä, meidän on samalla sovitettava myös hyvinvointivaltion kutistamisesta. Hyvinvointivaltio nimittäin edellyttää paljon verotuloja – siis työtä.

Mutta Korkman ei ota puhutteluunsa vain utopistisia haihattelijoita vaan myös pohjoismaisen mallin konservatiivisia kriitikoita, jotka halusivat purkaa hyvinvointivaltion. Hän muistuttaa, että hyvinvointivaltio on paitsi aliruismen ilmaus myös kustannustehokas tapa tuottaa sosiaalivakuutusta, mistä työttömyysturva on hyvä esimerkki. (Sen mitoitus on oma kysymyksensä ja Korkman tarkastelee kriittisesti anteliaan työttömyysturvan kannustinvaihtokuituksia.)

Summa summarum: hyvinvointivaltio on hyvä asia, sillä se tasaa riskejä ja torjuu köyhyyttä. Globalisaatiokaan ei ole toistaiseksi murentanut pohjoismaista mallia, eikä hyvinvointivaltio ole estänyt esimerkiksi Suomen sopeutumista globalisaatioon.

Tilanne voi kuitenkin muuttua. Verotulot voivat ehtyä, sillä tuotanto voidaan ulkoistaa halpamaihin. Verokilpailu voi pakottaa leikkauksiin. Nuoriso voi äänestää jaloillaan ja muuttaa ulkomaille. Julkisen talouden kestävydestä on siis kannettava huolta jo näillä perusteilla, ja niiden päälle tulee vielä väestön ikärakenteen muutos.

Hyvinvointivaltio on siis uhattuna. Korkmanin teesi on, että sitä ei voi puolustaa kuin päätöksin, jotka kasvattavat työllisyyttä ja veropohjaa ja leikkaavat vähemmän tärkeitä menoja.

Korkman kehottaa etsimään ratkaisuja myös palvelutuotannon tuottavuuden nostamisesta. Keinoja voivat olla kuntien yhdistäminen ja se, että valtio ottaa vastuun erikoissairaanhoidon järjestämisestä. Yksityistäminen ei saa

olla itseisarvo, mutta parhaimmillaan kilpailu ja yksityistäminen auttavat parantamaan tuottavuutta. Markkinaratkaisuja syntyy vain ”ajamittaan kokeilujen sekä oppimisen ja erehdysten kautta”.

Kuten sanottu, Korkman osaa olla poleeminen sanankäyttäjää. Tässä kirjassa tämä piirre näkyy verraten harvoin. Kirja popularisoi kiihkottomasti talouspolitiikan ja taloustieteen perusteita ja perusongelmia. Tekijän sympatiat hyvinvointivaltion pohjoismaista mallia ja keynesiläistä talouspolitiikkaa kohtaan tulevat esiin, mutta kilpailevat ideat saavat reilun kohdelun.

Korkmanin kirja on vaikuttava yhdistelmä solidaarisuuden etiikkaa ja rationaalista analyysiä. ”Pitää olla lämmin sydän mutta myös kylmä pää”, kuuluu hänen viestinsä. □